

ODBORNÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS PRO LÉKAŘE | 7-9/2023 | ČTVRTLETNÍK XXXI

SYNLABIANER

Chráníme život každý den

Ing. Kamila Beránková
vedoucí sekce oddělení genetiky,
odborný pracovník – analytik
specialista

OBSAH

GENETIKA V SYNLABU Přehled vyšetření, která nabízí laboratoře SYNLABu v oboru genetiky, a dalších záměrů společnosti v této oblasti.	5	
	6	myBIOME™ Ve spolupráci se Synlab ES a australskou společností Microba připravujeme pro samoplátce spuštění nového unikátního testu myBIOME™.
8-9		ROZHOVOR S UROLOGEM Rozhovor (nejen) o urologii s MUDr. Markem Gojdičem, Ph.D., MPH, urologem spolupracujícím s naší laboratoří.
	10-11	PROSTATIKA V rámci edukačního programu ZDRAVÍ NÁRODA jsme uspořádali další osvětovou kampaň, tentokrát zaměřenou na prevenci rakoviny prostaty.

SYNLAB
| www.synlab.cz

SYNLABIANER | 7-9 / 2023
Vydala společnost synlab czech s.r.o., Praha, 20. 10. 2023 | periodičita: čtvrtletník | redakce: Markéta Jáchymová, MBA, RNDr. Michal Laurenčík, PhD., Mgr. Kristýna Žáčková | DTP a grafika: Bc. Dagmar Homolová | manažer projektu: Markéta Jáchymová, MBA | kontakt: synlabianer@synlab.cz | zdroje fotografií: archiv redakce, Shutterstock, iStock, další zdroje jsou uvedeny u příslušných článků.
2023 © synlab czech, s.r.o., Sokolovská 100/94, 186 00 Praha 8, IČ 49688804, www.synlab.cz
MK ČR E 22474 Neprodejné

Vážení čtenáři,

s příchodem podzimu očekáváme náročnější období z hlediska výskytu respiračních onemocnění a s tím spojené potřeby přesných a rychlých diagnostických úkonů. Od března byl v laboratoři SYNLAB Praha CUBE zaveden předkultivační screening moči urychlující vyhodnocení negativních výsledků, což je výrazná pomoc v diferenciální diagnostice a cesta, jak se vyhnout nadbytečné preskripci antibiotických léčiv.

V současnosti pracujeme na úpravě mikrobiologické žádanky a žádanky molekulární detekce patogenů. Zavádíme další vyšetření zahrnující PCR diagnostiku.

Velkým tématem dnešní doby je použití genetiky v medicíně a její využití v problematice dědičných predispozic k různým onemocněním, především pak onkologickým. V čísle, které držíte v ruce, se dočtete, jaká vyšetření v rámci genetiky SYNLAB nabízí. Jedná se nejen o ta nejčastěji indikovaná, jako jsou trombofilní mutace nebo potravinové alergie, ale také např. vyšetřování somatických mutací spojených s hematologickými chorobami nebo vyšetření z oblastí lymfoproliferativních onemocnění.

Do následujícího období vám přeji především hodně zdraví a dobré nálady i během pošmourných podzimních dní.

Miloslava Kociánová
vedoucí provozu laboratoře CUBE

OCENĚNÍ

SYNLAB CZECH ZÍSKAL PRESTIŽNÍ OCENĚNÍ V SOUTĚŽI SKUPINY SYNLAB V KATEGORII ZEMĚ ROKU

Ve druhé polovině června proběhlo v Mnichově slavnostní předávání výročních cen SYNLAB za rok 2022. SYNLAB CZECH zvítězil v kategorii ZEMĚ ROKU a naše IT oddělení získalo první cenu v kategorii IT TÝM. „Je to velké ocenění práce všech zaměstnanců a úspěchů, kterých jsme vloni společně dosáhli,“ řekla generální ředitelka českého i slovenského SYNLABu Kateřina Billy Danyšová.

▲ Generální ředitelka českého i slovenského SYNLABu Kateřina Billy Danyšová přebírá od generálního ředitele skupiny SYNLAB Mathieu Floreaniho cenu Country of the Year.

„Ráda bych k tomuto úspěchu poblahopřála všem zaměstnancům.“

Mnichovské akce se osobně zúčastnilo mnoho generálních ředitelů a ředitelů a dalších více než 1500 zaměstnanců skupiny z celého světa sledovalo veškeré dění online.

Oceněním ZEMĚ ROKU ohodnotilo vedení skupiny SYNLAB působivé výsledky českého SYNLABu v oblastech, kde na tom skutečně záleželo, a to v oblasti organického růstu, EBITDA a v neposlední řadě i výsledky zaměstnaneckého průzkumu SYNLAB DIALOGUE.

„Ráda bych k tomuto úspěchu poblahopřála všem zaměstnancům, kteří svou tvrdou prací a odhodláním pomohli upevnit přední pozici naší společnosti v rámci celé skupiny. Poděkování patří i všem odběratelům, od zdravotnických zařízení až po jednotlivé lékaře,“ dodala Kateřina Billy Danyšová.

Ta vyzdvihla i práci oddělení IT pod vedením Slávka Růžičky, jež zvítězilo v kategorii IT TÝM. „Ocenění si zaslouží nejen za svůj přístup k práci, ale zejména za její výsledky, které posouvají dopředu nejen firmu, ale i naši spolupráci s lékaři,“ upřesnila generální ředitelka.

Práci českého SYNLABu osobně ocenili i zástupci nejvyššího vedení skupiny. „Česko se stalo příkladem naděje pro každou zemi usilující o zlepšení,“ řekl při předávání cen generální ředitel skupiny SYNLAB Mathieu Floreani.

redakce

NOVÉ ODBĚROVKY VE SVĚTLÉ A ÚSTÍ

Sít našich odběrových pracovišť jsme rozšířili o další dvě moderní odběrová pracoviště ve Světlé nad Sázavou a Ústí nad Labem. Využit je mohou pacienti se žádankou od lékaře i samoplátci, dá se v nich platit kartou a samozřejmě také vyřídít objednávky z e-shopu.

Světlá nad Sázavou

Lánecká 970
Ordinační doba:
po + st + pá: 7:00-9:30

Ústí nad Labem

Šrámkova 3319/2A
přízemí
Ordinační doba:
po-pá: 6:30-12:00

AMBULANCE SE PŘESTĚHOVALY ZE STAMICOVY POD MARJÁNKU

Ambulance SYNLABu z polikliniky DAM ve Stamicově ulici se přestěhovaly v rámci pražského Břevnova do vzdušnou čarou asi kilometr vzdálené polikliniky Pod Marjánkou.

Nové prostory SYNLABu se nachází v levé části 1. patra polikliniky. Spolu s odběrovou místností nabízí klientům moderně vybavené ambulance alergologie a klinické imunologie (MUDr. Olga Veselá a MUDr. Jana Halíková), pneumologie (MUDr. Jana Halíková) a hematologie (MUDr. Miroslav Čaniga).

Genetika se v medicíně zabývá především diagnostikou dědičných predispozic k nejružnějším onemocněním. Samostatnou kapitolu pak představuje genetika nádorových onemocnění, jelikož většina onkogenních mutací u pacientů vzniká až v průběhu života.

GENETIKA V SYNLABU

V rámci genetiky SYNLAB nabízí nejčastěji indikované vyšetření **trombofilních mutací (F5 Leiden, F2 prothrombin)**, které je současně k dispozici i pro samoplátce na e-shopu. Dále nabízíme také varianty **C677T a A1298C** v genu **MTHFR** a polymorfismus **4G/5G** v genu **PAI-1**. Tyto mutace jsou méně závažné než F2 a F5, ale mohou mít vypovídající hodnotu u specifických diagnóz.

Alergology by mohlo zajímat genetické vyšetření **laktóзовé intolerance**, genetická predispozice pro onemocnění **celiakie** (alely HLA DQ2 a DQ8) nebo detekce přítomnosti alely **HLA B*27** asociované s Bechtěrevovou nemocí.

V rámci farmakogenetiky nabízíme vyšetření tří variant genu **TPMT**, které souvisí s toxicitou azathioprinu a purinových léčiv, test **warfarinové senzitivity** a vyšetření promotoru genu UGT1A1 u **Gilbertova syndromu** související s toxicitou irinotecanu.

Dále analyzujeme tři nejčastější varianty v genu **HFE** asociované se vznikem hemochromatózy.

JAK NEJLÉPE ODEBÍRAT A UCHOVÁVAT VZORKY?
Krev na genetické vyšetření je třeba nabírat do zkumavky s **fialovým uzávěrem (EDTA)**, která se pak uchovává při 4 °C. Standardně na naše vyšetření postačí 3 ml krve.

V případě hematologických vyšetření je potřeba větší objem (6-9 ml) nebo je lze také v případě potřeby provést z odběru kostní dřeně. Klíčovým faktorem je co nejrychlejší dodání vzorku do laboratoře, zejména při vyšetřeních vyžadujících izolaci RNA (IgVH, BCR-ABL, CCND1).

Ing. Kamila Beránková,
vedoucí sekce oddělení genetiky,
odborný pracovník - analytik
specialista

Naše laboratoř se ve velké míře zaměřuje také na vyšetřování somatických mutací souvisejících s hematologickými onemocněními.

V oblasti myeloproliferativních onemocnění nabízíme vyšetření **fúzních transkriptů BCR/ABL, genu JAK2 (mutace V617F a exon12), exonu 9 genu CALR** a kodonu **W515 v genu MPL**.

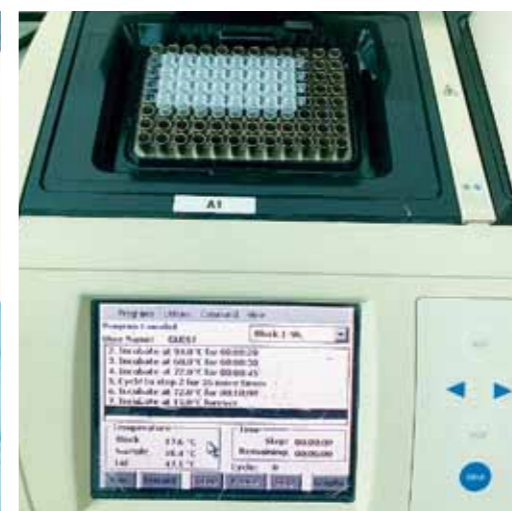
V oblasti lymfoproliferativních onemocnění nabízíme stanovení **mutačního statusu IgVH u diagnózy CLL** a vyšetření kódující sekvence genu **TP53**. Tato vyšetření mohou být doplněna analýzou lokusů **11q-(ATM), +12, 13q-(LAMP1), 17p-(TP53)** metodou **FISH**.

V rámci lymfomů pak provádíme kvantifikační vyšetření **transkriptů cyclinu D1**.

Vyšetřujeme také mutace **D816V** v genu **C-KIT**, **V600E** v genu **BRAF** a fúzní gen **FIP1L1/PDGFR** metodou **FISH**.

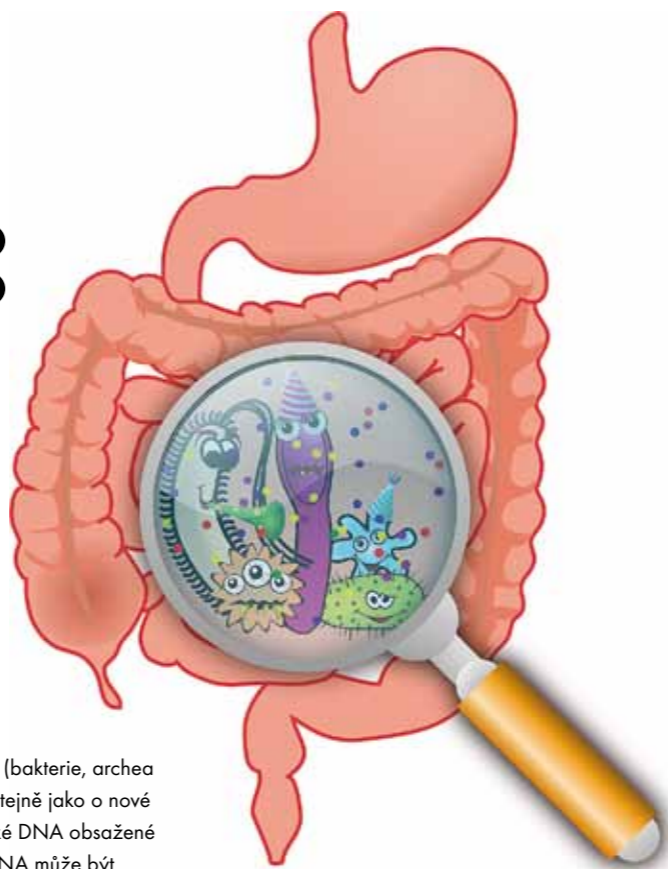
V současné době se snažíme rozšířit naše portfolio nabízených vyšetření pro alergology o fruktózovou a histaminovou intoleranci. Zároveň pracujeme na tom, abychom byli schopni izolovat a analyzovat DNA z bukalních stěrů, což je určitě příjemnější forma odběru zvláště u malých dětí.

Ing. Kamila Beránková
Vedoucí sekce oddělení genetiky

myBIOME:

Funkční analýza střevního mikrobiomu založená na důkazech

V dnešní době trápí stále více lidí zažívací potíže. Jsou často značně nepříjemné, a přestože příznaky nejsou vždy závažné, mohou způsobit diskomfort ovlivňující kvalitu života. Stávající životní styl s vysokou mírou stresu, nesprávné stravovací návyky a užívání určitých léků mohou ovlivňovat střevní mikrobiom a způsobit nerovnováhu ve složení mikroorganismů, které kolonizují naše střevo. To vše může mít negativní důsledky pro naše zdraví.

V souvislosti s tím, jak věda stále objevuje nové souvislosti mezi střevním mikrobiomem a celkovým zdravím, se ukazuje důležitost zvážení role testování mikrobiomu v klinické praxi.

Ve spolupráci se Synlab ES a australskou společností Microba připravujeme pro samoplátce na podzim letošního roku spuštění nového unikátního testu myBIOME™.

Co analýza myBIOME nabízí?

VÝZNAMNÉ DRUHY: Vědecky podložená identifikace potenciálně prospěšných nebo patogenních bakterií.

MIKROBIÁLNÍ DIVERZITA: Je charakterizována pomocí Shannonova indexu, což je míra diverzity, kterou členové vědecké komunity používají k porovnání výsledků v průběhu času a která odráží různé typy a počet bakteriálních druhů tvořících střevní mikrobiotu. Vysoká mikrobiální diverzita je spojena s dobrým zdravím. Pestrá strava bohatá na potraviny rostlinného původu, jako jsou ovoce, zelenina, celozrnné výrobky a ořechy, může přispívat ke zvýšení této diverzity.

SLOŽENÍ VZORKU: Většina DNA ve stolici (cca 99 %) pochází z mikroorganismů, zatímco pouze malé množství (cca 1 %) je lidská DNA. Analýza myBIOME poskytuje informace o procentuálním zastoupení hlavních skupin

mikroorganismů žijících ve střevě (bakterie, archea a eukaryota (houby a paraziti), stejně jako o nové (neidentifikovatelné) DNA a lidské DNA obsažené ve vzorku. Více než 4 % lidské DNA může být nepřímým markerem střevního zánětu.

EUKARYOTICKÉ MIKROORGANISMY: Zaznamenává přítomnost hub, kvasinek a parazitů důležitých pro zdraví.

TRÁVICÍ POTENCIÁL: Analýza poskytuje informace o potenciálu trávení složek, jako je vláknina a bílkovina.

MIKROBIÁLNÍ METABOLITY: Bakteriální funkční geny jsou kvantifikovány tak, aby poskytovaly metabolický potenciál produkovat nebo konzumovat metabolity, které se podílejí na vzniku určitých onemocnění nebo metabolitů spojených s prospěšnými účinky na zdraví. Na základě funkčních genů jsou stanoveny metabolity, které mohou být klíčové v prevenci takových onemocnění (zdravotní indikátory, neuroendokrinní, mastné kyseliny s krátkým řetězcem (SCFA) a vitamíny).

myBIOME™ je analýza střevního mikrobiomu založená na technologii shotgun metagenomického sekvenování. Pomocí technologie NGS (Next-Generation Sequencing) je sekvenován celý genetický materiál (DNA) z mikrobiálních společenstev přítomných ve střevě. Tento postup umožňuje kompletní vyhodnocení všech mikroorganismů tvořících střevní ekosystém. Hloubková analýza DNA těchto mikroorganismů zároveň umožňuje stanovit, jaký mají jejich klíčové funkce vliv na zdraví.

Výhody shotgun metagenomického sekvenování:

- Analyzuje veškerý genetický materiál (DNA) přítomný ve vzorku, což umožňuje citlivější

analýzu mikroorganismů tvořících mikrobiom.

- Detekuje všechny druhy s relativní četností větší než 0,01 %.
- Vysoké rozlišení a pokrytí: taxonomická identifikace všech přítomných mikroorganismů až na úroveň druhu.
- Dokáže identifikovat dosud neznámé nové druhy.
- Dokáže detekovat bakterie, archaea, houby a protisty.
- Identifikuje funkční potenciál mikroorganismů (podle genové abundance).
- Umožňuje definovat personalizované stravovací návyky, které působí proti změněným mikrobiálním funkcím.

Kdo může mít prospěch z analýzy myBIOME?

myBIOME se doporučuje zejména pro:

- pacienty s trávicími poruchami,
- pacienty s metabolickými a/nebo kardiovaskulárními onemocněními,
- pacienty se zánětlivými stavy a/nebo poruchami imunitního systému,
- pacienty s neurodegenerativními onemocněními a/nebo poruchami nálady,
- osoby s chronickou únavou,
- osoby, které chtějí proaktivně řídit své zdraví a předcházet rozvoji trávicích poruch spojených se střevním mikrobiomem.

Pozn: myBIOME™ není diagnostický nástroj a všechny údaje, které poskytuje o potenciálním stavu onemocnění, by měly být sledovány a potvrzeny cílenými testy.

Hana Sadílková, MA
Produktový specialista

MOŽNOSTI VČASNÉHO ZÁCHYTU KARCINOMU PROSTATY – PSA

ÚVOD A EPIDEMIOLOGIE

Karcinom prostaty celosvětově vykazuje narůstající charakter. Podle statistických údajů je nejčastějším nádorovým onemocněním mužů v rozvinutých zemích a po karcinomu plic druhou nejčastější příčinou úmrtí z onkologických důvodů, což podněcuje snahu o základní i klinický výzkum, zájem odborných lékařů a transparentní management tohoto vážného onemocnění. Což přináší své ovoce, neboť úmrtnost na karcinom prostaty je totiž více než třikrát nižší. Takto výrazný rozdíl je dán pravděpodobně na jedné straně možností vyšetření prostatického specifického antigenu (PSA) v rámci preventivních prohlídek a také moderní léčbou na straně druhé. Značná pozornost je tedy jako u všech nádorových onemocnění zaměřena na diagnostiku a screening. Protože stále velkou část nemocných lze zařadit do tzv. šedé zóny, u které je těžká rozhodovací situace, zda provést invazivní biopsii, či pacienta nadále pouze sledovat. Snahou je tedy zavést a využívat diagnostické metody, které nejen umožní včasný záchyt, ale také zachytí pacienty, kteří opravdu potřebují léčbu.

V ČR dle údajů Národního onkologického registru počet nově zachycených karcinomů prostaty v 75,07 případů na 100 000 mužů a úmrtnost 12,71 případů na 100 000 mužů. Za posledních třicet let se celkové pětileté přežití na toto onemocnění zvýšilo z 68 % na současných téměř 100 %; to znamená, že naprostá většina pacientů po pěti letech od diagnózy svého onemocnění stále žije.

SOUČASNÉ MOŽNOSTI A TRENDY BUDOUCNOSTI

Současné tendence v léčbě pacientů s karcinomem prostaty zvyšují potřebu spolehlivých biomarkerů, které pomáhají při rozhodování v náročném klinickém prostředí. Během posledního desetiletí bylo publikováno několik nových biomarkerů, jako například PHI, 4K skóre, SelectMDx, ConfirmMDx, PCA3, MiPS, ExoDX, mpMRI a prognostické OncotypeDX GPS, Prolaris, ProMark, DNA-ploidy, Decipher, které jsou ve světě více či méně používány. Dále se pozornost zaměřuje na možnosti tekuté biopsie atd., přesto lze spíše podotknout, že se jedná stále o diagnostiku budoucnosti v rámci rutinního využití.

V současnosti se ovšem nejvíce uplatňují klinické parametry, jako je hodnota prostatického specifického antigenu (PSA), zobrazovací diagnostika a histopatologické skóre (např. Gleasonovo skóre) umožňují určitou stratifikaci rizika, ovšem neumožňují jednoznačné vyjádření o prognóze jednotlivého pacienta. To by mohlo vést na jedné straně ke zbytečné léčbě, ale na druhé straně také k odmítnutí potenciálně příznivé léčby a v konečném důsledku poškodit pacienta.

CO JE TO VLASTNĚ PSA

Prostatický specifický antigen (PSA) je bílkovina (enzym), který je tvořen v epitelu prostatických žlázek a jeho funkcí je ředění spermatu. Jeho největší koncentrace (lokalizace) je tedy v ejakulátu, jen malá část je uvolněna do krevního řečiště. Při poškození struktury buněk a žlázek se PSA dostává do krve ve vyšší míře a může tak upozornit na patologický proces v prostatě. Mezi tzv. pomocné odvozené hodnoty PSA patří poměr volného a vázaného PSA. Poměr nad 25 % se považuje za normální, poměr pod 10–15 % za vysoce podezřelý. Hodnota PSA je také závislá na věku a velikosti prostaty, proto je stanovena referenční mez hladiny PSA. U pacientů mezi 60 a 69 lety je hladina PSA 4,0 ng/ml ještě považována za normální stav, u mladších mužů se tato referenční hladina snižuje. Urolog tedy musí vzít do úvahy věk, velikost prostaty, celkový zdravotní stav a případný výskyt v rodině, aby mohl správně indikovat biopsii prostaty. Přibližně třetina pacientů s hodnotou PSA méně než 10 ng/ml bude mít v biopsii diagnostikovaný karcinom prostaty.

Novinkou v posledních letech je možnost vyšetření prekursoru PSA, tzv. proPSA. Tato frakce PSA je ve zvýšené míře produkována nádorovými buňkami a rovnice využívající proPSA, PSA a volné PSA dává výsledek tzv. indexu zdraví prostaty (prostate health index – PHI). Hodnota PHI nad 30–40 může být známkou přítomnosti KP u daného pacienta. Toto vyšetření (PHI) je již od roku 2017 hrazeno zdravotními pojišťovnami. Vyšetření PHI může být nápomocné při rozhodování o provedení biopsie prostaty, zvláště v případě negativního výsledku první biopsie a přetrvávající zvýšené hodnoty běžného PSA.

SOUČASNOST VYŠETŘENÍ PSA A JEHO PŘÍNOS

Může se jevit, že samotný prostatický specifický antigen (PSA) má jako biomarker četné slabiny, například nelze rozlišit mezi karcinomem prostaty a benigní hyperplazií prostaty nebo mezi indolentním a agresivním karcinomem, což vede k nadměrné léčbě, zejména zbytečným biopsiím. PSA také často nedokáže přesně indikovat, kteří pacienti reagují na danou léčbu. Přesto je ovšem PSA jediným biomarkerem rakoviny prostaty, který urologové rutinně používají. Je tedy lépe hovořit jako o jediném specifickém biomarkeru onemocnění prostaty.

PSA ANO, ALE POZOR

Jedná se o jediný a specifický biomarker karcinomu prostaty, ale i zde je třeba uvést určitá specifika. Jeho hodnota sice může ukázat, zda daný muž má vyšší riziko vzniku či nosičství rakoviny prostaty, nicméně je třeba si uvědomit, že hladina PSA narůstá v průběhu života, ale také, že samotná hodnota PSA nemusí nutně souviset s karcinomem prostaty. Důvodem vyšších hladin PSA může být tzv. benigní hyperplazie prostaty, tj. s věkem související zvětšení objemu prostaty, zánět prostaty, stav po masáži prostaty, provedení cystoskopie či jiné vyšetření přes močovou trubici a řada dalších. Potvrzení nebo vyloučení nádoru prostaty lze tzv. biopsií prostaty, tj. provedením odběru vzorků z prostaty tenkou jehlou, zpravidla přes konečník.

ZÁVĚR

Plošným testováním PSA je diagnostikován rostoucí počet potenciálně indolentních karcinomů prostaty s nízkým rizikem. Podle současných evropských doporučení existují pro tyto pacienty různé možnosti léčby založené na důkazech a pro tuto rostoucí podskupinu pacientů je potřeba biomarkerů, které by zjednodušily proces rozhodování před léčbou. Kromě toho se zvyšují možnosti adjuvantní léčby pro pokročilá stadia nádorů a inovativní biomarkery by mohly být užitečné, při volbě nejpřínosnější léčebné strategie. PSA o tedy nekončí a pro budoucnost bude důležité zavedení dalších biomarkerů.

RNDr. Ing. Libor Staněk Ph.D., PCTM
Zástupce pro genetická vyšetření

VŠICHNI SE JEDNOU POTKÁME NA UROLOGII....

Rozhovor (nejen) o urologii s MUDr. Markem Gojdičem, Ph.D., MPH, urologem spolupracujícím s naší laboratoří.

Pane doktore, můžete nám představit vaše aktuální působíště?

Působím na urologickém oddělení fakultní nemocnice na Bulovce v Praze jako urolog specialista a vedoucí lékař jednotky intenzivní péče (JIP), ale také pracuji v URO MEDICO, což je soukromá urologická klinika poskytující privátní urologickou péči. Na téhle klinice se věnujeme jak akutním stavům, tak preventivním vyšetřením v rámci prevence karcinomu prostaty a varlat. Léčíme i pacienty s chronickými těžkostmi jako jsou záněty močových cest, chronické prostatitidy, inkontinence nebo jinými poruchami močení. V rámci andrologie se věnujeme poruchám erekce či předčasné ejakulaci.

Na naší klinice využíváme nejmodernější postupy a metody. Máme přístrojové vybavení, díky němuž můžeme klientům nabídnout možnosti terapie na vysoké úrovni. Jsou to ultratenké flexibilní nástroje, přístroj na léčbu erektilní dysfunkce – tzv. rázové vlny a podobně. Oproti standardní ambulantní péči poskytujeme našim klientům i možnost operačních zákroků v rámci jednodenní chirurgie na zákrokovém sálku přímo na klinice. Jednodenní chirurgie v urologii je moderní cesta řešení celé řady výkonů, u kterých už pacient nemusí být hospitalizován 3 nebo 4 dny a prakticky další den po výkonu se může zařadit do pracovního procesu. To znamená, že pacient ještě v ten den po výkonu odchází domů.

Jak jste se rozhodl k specializaci urologie?

Já jsem nechtěl být urologem (smích). Mým snem bylo pracovat jako hepatobiliární chirurg – chtěl jsem operovat játra, transplantovat je a věnovat se operační léčbě tohoto orgánu. Celé se to ale nakonec událo jinak. Ještě v rámci mých studií na lékařské fakultě jsem dobrovolně chodil jako asistent do služeb na Urologickou kliniku s transplantacním centrem na Kramároč v Bratislavě, kde jsem asistoval u transplantaci

ledvin. Chtěl jsem k tomu takzvaně přičichnout a vidět, co vše obnáší taková transplantace. Mým vzorem byl profesor Breza, tehdejší přednosta, můj školitel diplomové práce, později i Ph.D. práce a vlastně i můj první šéf. Po skončení studia mne totiž přijal pracovat na Urologickou kliniku v Bratislavě. Právě on mi řekl: Pamatuj, když chceš transplantovat, musíš být urolog! (smích) Pan profesor to tvrdil proto, že v Bratislavě v rámci Slovenska a v Hradci Králové v rámci České republiky to byli právě urologové, kdo transplantovali ledviny. Takže tak nějak se stalo, že jsem na urologii začínal, a nakonec se urologem i stal.

Čemu se vlastně urologie jako obor věnuje, kdo to je urologický pacient?

Urologie se věnuje péči o urogenitální trakt. Jejím zábrerem jsou onemocnění ledvin, močovodu, močového měchýře, u mužů navíc prostaty a zevního genitálu. Jsou to močové kameny, infekce, rakovina ledvin, rakovina močového měchýře, různé poruchy močení, inkontinence, záněty prostaty, rakovina prostaty, onemocnění zevního genitálu a další zánětlivé nebo onkologické problémy. V dětském věku jsou to kromě nádorů také různé vývojové vady a onemocnění uropoetického systému. V adolescentním věku řešíme převážně infekce, střední věk už na urologii tlačí muže především v rámci onemocnění prostaty, problémy s močením, prevence rakoviny prostaty, u žen jsou to převážně infekce močových cest, ale i hyperaktivní močový měchýř, inkontinence a podobně. Kolem padesátého roku života pacienta řešíme hlavně onkourologii, kameny a infekce taky nevynímáme. Takže urologický pacient je potenciálně každý od dítěte až po starého člověka. Proto neskrmně tvrdíme, že jednou se na urologii potkáme všichni. Dříve nebo později.

Zmínil jste prevenci rakoviny. Co taková prevence obnáší, kdy je nutné ji absolvovat a v jakém věku je potřeba s ní začít?

Prevence, a to ne jenom v urologii, je základní pilíř zdraví. Kdo podcení nebo zanedbá prevenci, nemůže se pak divit, že přišel pozdě. Je to možná extrém, ale právě prevence kolikrát napomůže tomu, že se onemocnění podchytí v začátku. Největší důraz v rámci urologické prevence se klade na prevenci rakoviny prostaty. V naší zemi se rakovina prostaty nejčastěji řeší po padesátém roku života. Jsme rádi, pokud klienti začínají s prevencí dřív (kolem pětácti let), protože jsme schopni sledovat a zaznamenávat změny. Není to nic náročného, stačí se nechat jednou za rok až dva zkontrolovat. U klientů, kteří měli v rodině rakovinu prostaty – třeba táta, děda nebo strýc – se doporučuje podstoupit tuto prevenci již po čtyřicítce. V rámci preventivní prohlídky se nejedná jenom o prevenci karcinomu prostaty. Vyšetřující urolog klientovi zkontroluje i ledviny, močový měchýř ultrazvukem, varlata, v rámci screeningu rakoviny nabere potřebné onkomarky – takzvaný prostatický specifický antigen (PSA) a pacienta vyšetří per rektum – přes konečník, kdy pohmatem zjistí případné změny na samotné prostatě. V případě nálezu následuje další škála vyšetření a v kontextu s výsledkem PSA vyhodnotíme stav klienta a navrhneme další řešení. V rámci prevence máme také cílovou skupinu mladých mužů od věku zhruba pětácti let, kteří jsou nejvíce ohroženi rakovinou varlat. Preventivní prohlídka u urologa není žádná strašná věc a může zachránit život.

Co říkáte na samovyšetření, třeba krve na PSA mimo ordinaci urologa?

Tuhle otázku bych s dovolením rozdělil na dva samostatné pohledy. Jedna věc je samovyšetření, tzn. pacient si je schopen sám zkontrolovat, jestli nepozoruje na svém těle nějaké patologické

změny. Můžeme se bavit o zvětšených bulkách – lymfatických uzlinách, nebo nalezení krve ve stolici nebo v moči. V rámci samovyšetření genitálu je to pozorování různých eflorescencí – tedy jinak zbarvené sliznice na žaludu nebo nějakých výrůstků a podobně. Pohmatem je možno samovyšetřit varlata, která by měla mezi prsty prokluzovat jako taková gelová kapsle. Měla by být tuhá, elastická, bez zatvrdnutí a bolestivých míst. Prostatu si pacient sám nedokáže preventivně zkontrolovat. Tím se dostávám k druhé části otázky. Prostatický specifický antigen si hodně klientů nechává nabrat buď jako samoplátce nebo cestou praktického lékaře. Je to chvályhodné, ale není to kompletní vyšetření, je to jenom jeden ukazatel, chybí ještě vyšetření prostaty pohmatem, případně ultrazvukem. A to už mimo ordinace nelze.

To, že si pacient zajde sám do laboratoře k náběru PSA, nestačí?

Nestačí to. Jak jsem už zmínil, je potřeba kompletního vyšetření specialistou. Navíc laboratoř SYNLAB, se kterou spolupracujeme, poskytuje celou paletu dalších možností a vyšetření, které můžeme klientovi nabídnout. Nejedná se jenom o onkomarkry, ale také vyšetření na human papiloma virus – HPV, dle výsledku se následně klient může nechat naočkovat. Je tu možnost vyšetření STD – sexuálně přenosných onemocnění jako mycoplasmata, ureplasmata, chlamydie, kapavka, syfilis... Některé z těchto nemocí mohou být u klienta bezpříznakové a klient vůbec nemusí vědět, že nějakou má. Také je tady možnost vyšetřování krve, moči nebo ejakulátu na různá onemocnění, a to má smysl jenom po konzultaci se specialistou.

Když jsme se dotkli té prevence, ještě by mě zajímalo, co říkáte na různé urologické kampaně. Jak se posunulo povědomí urologické prevence?

Je potřeba říct nebo možná i pochválit muže, že se probouzejí. Osvěta přináší své ovoce, ale ještě je co zlepšovat. Velká každoroční listopadové kampaně s názvem MOVEMBER, která rezonuje po celém světě a zapojují se do ní různé celebrity i obyčejní muži, je zaměřená na prevenci jak karcinomu prostaty, tak rakoviny varlat. A také poukazuje na potřebu péče o psychické zdraví muže. Dlouho to bylo tak, a ještě se s tím v ordinaci setkávám, že jsou to právě manželky, a přítelkyně, které „dokopou“ svého muže, aby šel na vyšetření. Navzdory osvětě, kampaním a povědomí se sice zvýšil počet mužů, kteří o své zdraví dbají, ale stále to není podobný standard jako prevence u žen. A prevence obecně, ne jenom urologická, ale i u praktika, je po padesátém roku života potřebná. Pořád se podceňuje prevence kolorektálního karcinomu, teda rakoviny tlustého střeva a konečníku, po padesátém roku života kolonoskopické vyšetření, vyšetření stolice na okultní, tedy skryté krvácení.

MUDr. Marek Gojdič, Ph.D., MPH

pracuje jako urolog, který se specializuje na preventivní péči v rámci onkologických onemocnění a urologického zdraví. V rámci andrologie se věnuje erektilní dysfunkci, předčasné ejakulaci nebo jiným andrologickým problémům. Vystudoval Lékařskou fakultu Univerzity Komenského v Bratislavě, obor všeobecné lékařství – MUDr. v roce 2012. Poté pracoval na Urologické klinice s centrem pro transplantaci ledvin LF UK a SZU v Bratislavě na Kramároč. Na Lékařské fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě složil v roce 2018 atestační zkoušku v oboru urologie. V roce 2019 obhájil titul Ph.D. v oboru urologie také na Lékařské fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě. Specializaci Univerzity Komenského na Vysoké škole sv Alžbety v Bratislavě.

Je členem České lékařské společnosti JEP, Slovenské lékařské společnosti, Slovenské urologické společnosti, České urologické společnosti, Slovenské transplantologické společnosti, Je také členem dozorčí rady Slovenské transplantologické společnosti.

To vše je podceňováno samotnými pacienty a pak je kolikrát pozdě...

Takže – nebojte se prevence!

Mgr. Kristýna Žáčková
Marketing Specialist

PROSTATISTIKA

OSVĚTOVÁ KAMPAŇ NA PODPORU PREVENCE RAKOVINY PROSTATY

V rámci edukačního programu ZDRAVÍ NÁRODA, kterým se snažíme předat veřejnosti informace o významu laboratorní diagnostiky v prevenci závažných onemocnění, jsme v říjnu uspořádali další tradiční osvětovou kampaň. Tentokrát jsme se pod názvem „PROSTATISTIKA – víte, že zdraví prostaty lze ověřit testem krve?“ zaměřili na prevenci rakoviny prostaty a podstatu včasného odhalení tohoto onemocnění.

Podle průzkumu, který pro SYNLAB realizovala společnost Ipsos, více než polovina mužů v Česku neví, že prevenci rakoviny prostaty je možné podstoupit z vyšetření krve. Preventivní (screeningový) krevní test PSA, prostatického specifického antigenu, dle nasbíraných dat prozatím podstoupilo pouze 16 % Čechů. Více než 70 % respondentů průzkumu by přitom tuto možnost preferovalo oproti prevenci ve formě rektálního vyšetření u lékaře. Hlavním úkolem naší kampaně tak bylo šíření informace o možnosti podstoupení základní prevence rakoviny prostaty z krve. Zvýšení tohoto povědomí považujeme za cestu k nárůstu zájmu mužů o své zdraví a docílení snížení úmrtnosti na toto závažné onemocnění v populaci.

Z „Prostatistiky“ mimo jiné vyplynulo také to, že muži nejčastěji podstupují vyšetření PSA v listopadu, tedy v období, kdy tradičně probíhají osvětové kampaně, jako je Movember. Zájem o vyšetření je v jedenáctém měsíci v roce až 2,5krát vyšší než v ostatních měsících a každým rokem se zvyšuje. „Jsme velmi rádi, že si muži na prevenci rakoviny prostaty začínají díky listopadovým kampaním zvykat a jejich zájem o vlastní zdraví se zvyšuje. Zároveň bychom se ale rádi zasadili o to, aby muži na své zdraví mysleli po celý rok a zdravotní prevence se pro ně stala prioritou nezávisle na sezóně,“ říká Kateřina Bily Danyšová, ředitelka společnosti synlab czech a synlab slovakia.

I proto jsme letos posunuli kampaň Zdraví národa k prevenci rakoviny prostaty z listopadu na říjen. Zájemci z řad samoplátců mohli přijít do kteréhokoliv odběrového pracoviště, kterých máme po celé České republice přes 80, a o vyšetření PSA požádat za poplatek 99 Kč. Vyšetření bylo možné objednat i na e-shopu www.eshop-synlab.cz.

AKTUÁLNĚ K TÉMATU

Prostatistika SYNLAB: Každý desátý test PSA se pohybuje na hraně referenčních mezí. Zájem Čechů o vyšetření stoupá

Dle interních dat společnosti synlab czech s.r.o. se každé desáté vyšetření hladiny PSA u mužů nad 50 let pohybuje na hraně, nebo za hranou referenčních mezí. U věkové kategorie 30–50 let vykazují hraniční hodnoty PSA necelá 4 % testů. PSA neboli prostatický specifický antigen je indikátorem onemocnění prostaty a využívá se převážně v souvislosti s prevencí rakoviny. Ročně těchto vyšetření v SYNLABu provedou desítky tisíc a zájem o ně meziročně narůstá.

Z interních dat společnosti SYNLAB nazvaných „Prostatistika“ vyšlo najevo, že zvýšenou hladinu PSA zaznamenávají u každého desátého testu provedeného v kategorii mužů nad 50 let. Ti jsou vzhledem k častým záchytlým

onemocnění rakovinou prostaty obecně považováni za ohroženou skupinu. Pozitivních testů je u nich téměř třikrát víc než u mužů v kategorii 30–50 let. Ani u těch ale nejsou zvýšené hladiny výjimkou. V SYNLABu je v roce 2022 naměřili průměrně ve 4 % případech.

Zvýšenou hladinou PSA se rozumí u věkové kategorie 50+ hodnoty nad 3,5 µg/l, u mladších mužů v rozmezí věku 30–50 let nad 2,5 µg/l. Referenční meze se uvádí v jednotkách mikrogram na litr, které se používají k vyjádření koncentrace určitých látek v kapalinách. Výsledky vyšetření rovné nebo vyšší než je tato referenční mez ale nemusí nutně poukazovat na přítomnost karcinomu. Upozornit mohou také na zánět nebo nezhoubné zvětšení prostaty. „Zvýšená hladina PSA ještě nemusí poukazovat na rakovinu

prostaty. Jedná se o vyšetření, které se provádí preventivně jako první indikátor případného problému. Pro potvrzení, či vyvrácení diagnózy při vyšších hladinách PSA je nutné, aby pacient prošel dalšími navazujícími vyšetřeními pod dohledem urologa,“ vysvětluje RNDr. Libor Staněk, genetik z laboratoře SYNLAB.

Celkový objem provedených vyšetření PSA v laboratořích SYNLAB v Česku každý rok narůstá. Zájem o podstoupení této základní prevence onemocnění prostaty se zvyšuje převážně u takzvaných samoplátců, tedy lidí, kteří si na vyšetření dojdou z vlastní iniciativy a na vlastní náklady. Zájem mužů ve věku 30–50 let se v porovnání let 2021 a 2022 téměř zdvojnásobil. Vyšší podíl na samoplátcovských vyšetřeních PSA mají ale muži starší 50 let.

Gabriela Semelová

PR manažerka a tisková mluvčí

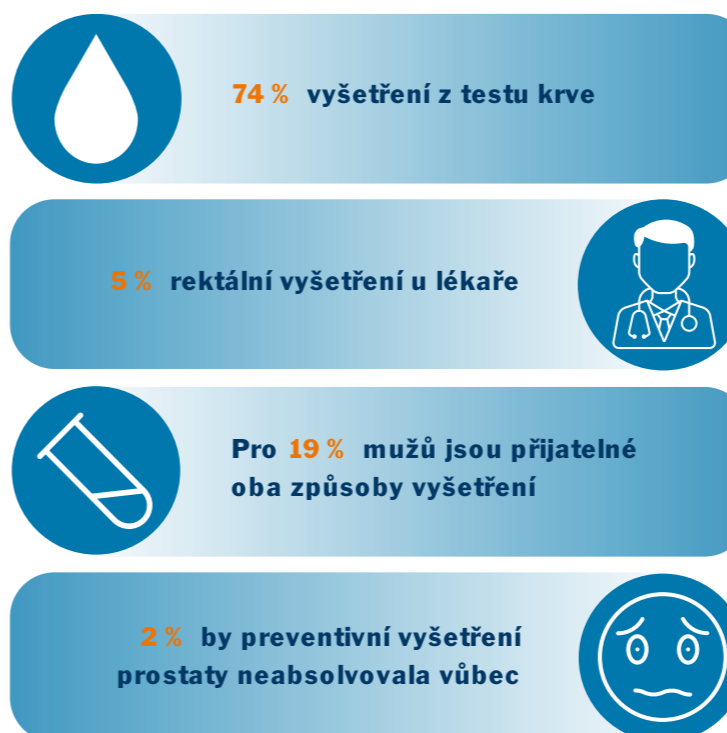
VĚTŠINA ČECHŮ NEVÍ, ŽE PREVENTIVNÍ VYŠETŘENÍ PROSTATY JE MOŽNÉ PROVÉST TESTEM KRVE

Co všechno by ovlivnilo Vaše rozhodnutí nechat se preventivně vyšetřit na rakovinu prostaty? (Respondenti mohli vybrat více možností)

Pro preventivní vyšetření prostaty byste preferoval?

Pro laboratoř SYNLAB agentura Ipsos 2023.

SYNLAB v médiích

Naším cílem je nejen poskytovat ty nejkvalitnější laboratorní služby, ale také šířit edukaci a podporovat veřejnost v péči o své zdraví. K tomu nám velmi pomáhá vysoká odbornost a zápal našich lékařů a laborantů. Díky jejich expertíze a chuti podílet se na osvětě se na nás pravidelně obrací široké portfolio médií s dotazy k aktuálním zdravotnickým tématům. Letními měsíci vás tak mohly provázet komentáře našich kolegů k čerpání vitamínu D, ztrátě minerálů v letním horku nebo zkříženým alergiím. V říjnu jsme veřejnost upozornili na přínosy vyšetření PSA pro mužské zdraví.

Léto bylo letos opravdu bohaté na nadprůměrně teplé dny. Na biochemika MUDr. Marka Antoše se proto média často obracela s dotazy souvisejícími se ztrátou minerálů v důsledku horka a pocení. Čtenářům **magazínu Zdraví**, portálu **lifestylenews.cz** nebo **Týdeníku Květy** připomněl, jak je v této souvislosti důležitá funkce ledvin, dodržování pitného režimu a pestrá strava. Upozornil také, že zdraví nebezpečné ztráty minerálů hrozí převážně sportovcům.

Zkříženou alergií trpí až polovina pylových alergiků. Co to je? A proč se stává, že imunitní systém reaguje na určité potraviny stejně jako na látky, na které je člověk alergický? Na tyto a další otázky odpověděla alergoložka a imunoložka MUDr. Radka Šedivá magazínu **Pestrý svět**, portálu **prozeny.cz** a deníku **Právo**. **Lidovým novinám** popsala přínosy alergenové imunoterapie.

Slunce. Nejlepší zdroj vitamínu D. Letošní letní i první podzimní dny byly v této souvislosti hotové žně. Jak ale správně balancovat na hraně ochrany kůže a vystavování se UVB záření, které je pro doplnění „děčka“ nezbytné? To poradil MUDr. Marek Antoš posluchačům Radiopradny **Českého rozhlasu Hradec Králové** nebo čtenářům největšího zdravotnického portálu **vitalia.cz**, **Hospodářským novinám** a **Týdeníku Květy**. Osvětli také, do kdy zásoba z léta v těle vydrží a jak vitamín D ideálně doplňovat v zimě.

Každý desátý test PSA ve skupině mužů nad 50 let se pohybuje na hraně referenčních mezí. To jsou výsledky analýzy interních dat laboratoří SYNLAB za rok 2022. Vyšlo z nich najevo také to, že 4 % testů evidují zvýšenou hladinu PSA u mužů v rozmezí 30–50 let. Jak významný je přínos vyšetření PSA pro společnost a proč by ho měli muži podstupovat pravidelně, informoval RNDr. Libor Staněk například prostřednictvím zpravodajství **ČTK**, **Českého rozhlasu**, portálu **zdravézpravy.cz** nebo regionálních **Deníků**. Generální ředitelka společnosti SYNLAB Kateřina B. Danyšová ho doplnila pozitivní informací, že zájem o vyšetření se meziročně zvyšuje, a vyzvala, že je třeba ho co nejvíce podpořit.

Přicházející podzim jako ideální období na přeočkování? Záleží, jak jste na tom s protilátkami. Jaké rozlišujeme a které si nechat změřit, když se chci ujistit, zda je můj organismus chráněný, ví díky MUDr. Radce Šedivé čtenáři **Lidových novin**. K tématu pro ně napsala sloupek Očima lékaře, ve kterém podrobně vysvětlila, jak obrana organismu funguje.

- 1 ČTK / České noviny
- 2 Hospodářské noviny / hn.cz
- 3 Lidové noviny
- 4 Právo
- 5 Týdeník Květy

- 1 Nový čas
- 2 Denník Pravda a príloha Dobré zdravie
- 3 Radiovlna.sk
- 4 Slovenska - Zdravie rodiny

Letné mesiace môžu okrem príjemného počasia priniesť aj niekoľko zdravotných komplikácií. Práve v teplých mesiacoch pozorujeme prebúdzanie sa alergií či výraznejšie šírenie pohlavných chorôb, ktoré sa často spája s letnými festivalmi. Práve alergie a pohlavné choroby boli témy, ktorým sa venovali naši odborníci v médiách. MUDr. Marek Andrejkovič čitateľom priblížil vzrastajúci počet prípadov syfilisu. MUDr. Veronika Mundoková Csibová ujasnila, či je nebezpečnejší jed osy alebo včely a spolu s RNDr. Marcelou Popovňákovou sa vyjadrili aj k téme alergií.

Mesiacu júl primárne patril téme alergií. Pre slovenský denník **Pravda**, či už v tlačenej alebo onlinej podobe, naša imunoložka Veronika Mundoková Csibová vysvetlila, aký bodavý hmyz spôsobuje najčastejšie problémy vo forme nežiadúcich reakcií. Ozrejmila, ako postupovať pri anafylaktickom šoku a rovnako popísala, ako by mal vyzeráť záchranný balíček alergika.

V júli sme sa spoločne s doktorkou Dášou Kelényovou okrajovo venovali aj cukrovke. Čitateľom dvojmesačníka **Slovenka – Zdravie rodiny** sme vysvetlili rozdiel medzi cukrovkou 1. a 2. typu a tiež poukázali na vlastné dáta, ktoré ukazujú aj to, že cukrovka sa čoraz častejšie objavuje aj u mladých ľudí.

Téma pohlavných chorôb v médiách rezonovala najmä v auguste. Dáta nášho laboratória, a tiež vyjadrenie lekára Mareka Andrejkoviča, prebralo okrem **Tlačovej agentúry Slovenskej republiky** viacero médií, medzi nimi **Topky.sk** či **Teraz.sk**. Na fakt, že u mužov prevažujú prípady syfilisu či kvapavky, a v prípade žien zas chlamýdióvej infekcie a trichomoniázy, upozornil aj portál **Aktuality**, denník **Pravda**, **Sme** i médium zamerané na mladých čitateľov – **Refresher**, či médium zamerané primárne na ženy – **zenyvpohode.eu**.

Téma pohlavných chorôb rezonovala aj v tlačenej médiách. Vyjadrenia MUDr. Mareka Andrejkoviča tak boli doplnené aj vyjadreniami nášho spolupracujúceho lekára Azaadna Shunnara z Travel Health Clinic v časopise **Nový čas – Bratislava a Stred**. Na výstrahy, ktoré prináša dovolenkové dobrodružstvo či festivaly, poukázal aj onlinej portál časopisu – **čas.sk**.

V auguste sme spoločne s doktorkou Marcelou Popovňákovou upozorňovali na nebezpečný hmyz v potravinách v online titule **zdravie.pravda.sk** a tiež denníku **Pravda** a ich prílohu **Dobré zdravie**. V septembri sme sa s doktorkami Veronikou Mundokovou Csibovou a Marcelou Popovňákovou venovali téme, aký je rozdiel medzi alergiou a intoleranciou, v **Talkshow na Vlne s Didianou**, ktorý bol vysielaný v rádiu Vlna a taktiež je uverejnený ako podcast na webe **Radiovlna.sk**.

Markéta Jáchymová, MBA
Marketing manager CZ & SK

Právní novinky

nejen ze zdravotnictví

ČESKÁ REPUBLIKA

Požadavky na zaslání textů vybraných právních předpisů zasílejte na legal.cz@synlab.com.

Metodický pokyn č. MZDR 17586/2023-1/OZP k přítomnosti zákonných zástupců a osob blízkých u dětí při poskytování zdravotních služeb.

Metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví vydaný za účelem sjednocení postupu poskytovatelů zdravotních služeb stran uplatňování práva nezletilého pacienta na přítomnost jeho zákonných zástupců a osob blízkých při poskytování zdravotních služeb.

► Účinnost od 1. 6. 2023.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 195/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 143/2008 Sb. o stanovení bližších požadavků pro zajištění jakosti a bezpečnosti lidské krve a jejích složek (vyhláška o lidské krvi).

Ve Vyhlášce č. 143/2008 Sb., o lidské krvi se mění ust. § 4 (Prostupy prováděné v souvislosti s odběrem) odst. 3.

► Účinnost od 1. 7. 2023. Čl. 1 bod 1, odstavec 3 písm. a) a b), a body 2 až 17 nabývají účinnosti 1. 7. 2024.

Vyhláška č. 162/2023 Sb. o stanovení činností, které může vykonávat lékař bez odborného dohledu po získání certifikátu o absolvování základního kmene pediatrického.

Lékař může po získání certifikátu o absolvování základního kmene pediatrického bez odborného dohledu

- indikovat a interpretovat základní zobrazovací metody a laboratorní vyšetření,
- indikovat léčivé přípravky a zdravotnické prostředky s výjimkou radiofarmak a cytostatik,
- provádět ošetření a exkochleaci molusek a podobných kožních lézí,
- provádět základní ošetření popálenin, omrzlin, chemického a radiočinného poranění,
- provádět nekomplikované odstranění cizího tělesa z ucha a nosu,
- provádět základní a rozšířenou kardiopulmonální resuscitaci,
- provádět ošetření a péči o fyziologického novorozence,
- indikovat, provádět a vyhodnocovat vyšetření metodami rychlé diagnostiky,
- provádět jednorázové cévkování močového měchýře nebo zavádět permanentní močový katetr, včetně odběru sterilní moči u dětí bez omezení věkem nebo pohlavím,
- zavádět sondy k dekompresi trávicího traktu nebo enterální výživě a provádět výplach žaludku,
- indikovat infuzní léčbu a provádět její rozpis,
- provádět záchyt dítěte ohroženého rizikovým chováním a užíváním návykových látek, včetně provedení krátké intervence a edukace dítěte i rodiny a návrh dalšího individuálního léčebného postupu,
- na základě posouzení zdravotního stavu vydávat

- rozhodnutí o vzniku, trvání a ukončení dočasné pracovní neschopnosti,
- rozhodnutí o vzniku, trvání a ukončení potřeby ošetřování (péče) pro účely nemocenského pojištění podle zákona o nemocenském pojištění
- a potvrzení o dočasné neschopnosti uchazeče o zaměstnání plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání z důvodu nemoci nebo úrazu pro potřeby Úřadu práce České republiky – krajské pobočky a pobočky pro hlavní město Prahu podle zákona o zaměstnanosti.

► Účinnost od 1. 7. 2023.

Sdělení Ministerstva zdravotnictví č. 223/2023 Sb. o vydání Cenového předpisu č. 2/2023/CAU, kterým se mění Cenový předpis č. 1/2023/CAU, o regulaci cen poskytovaných zdravotních služeb, stanovení maximálních cen zdravotních služeb poskytovaných zubními lékaři z veřejného zdravotního pojištění a specifických zdravotních výkonů.

► Účinnost od 14. 7. 2023.

Zákon č. 171/2023 Sb. o ochraně oznamovatelů.

Zákon upravuje podávání a postup posuzování oznámení o možném protiprávním jednání, podmínky poskytování ochrany fyzické osobě, která oznámení učinila a působnost Ministerstva spravedlnosti na úseku ochrany oznamovatelů.

Zákon ukládá povinným osobám zavést od 1. 8. 2023 (v případě společnosti s 250 a více zaměstnanci) a od 15. 12. 2023 (v případě společnosti s 50 až 249 zaměstnanci) tzv. vnitřní oznamovací systém, prostřednictvím kterého může subjekt nahlásit možné protiprávní jednání v souladu se zákonem na ochranu oznamovatelů. Zákon se týká oznámení, kdy protiprávní jednání má znaky trestného činu, přestupku, či jiného protiprávního jednání. Oznamovatelem může být fyzická osoba, která se o jednání dozvěděla v souvislosti s prací nebo jinou obdobnou činností.

► Účinnost od 1. 8. 2023.

Zákon č. 281/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce a některé další zákony (novela zákoníku práce).

Zákoník práce je novelizován a nově zavádí: ustanovení týkající se elektronického uzavírání pracovních smluv a dohod nebo jejich změn §21 zákoníku práce, šířeji upravena informační povinnost zaměstnavatele směrem k zaměstnanci (informování zaměstnanců vysílaných na území jiného státu), informování o obsahu právního vztahu založeného dohodami, upravuje způsob stanovení práce na dálku včetně náhrady nákladů při výkonu práce na dálku, pracovní podmínky zaměstnanců pečujících o dítě a jiné fyzické osoby. Novela upřesňuje způsob a podmínky pro doručování. Novela zákoníku práce nově zavádí institut další dohodnuté práce přesčas ve zdravotnictví.

► Účinnost od 1. 10. 2023.

Vyhláška č. 299/2023 Sb. o stanovení výše paušální částky náhrady nákladů při práci na dálku pro rok 2023.

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví podle § 190a odst. 4 písm. a) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 281/2023 Sb. výši paušální částky náhrady nákladů při práci na dálku ve výši 4,60 Kč.

► Účinnost od 1. 10. 2023.

SLOVENSKO

Zákon č. 189/2023 Z.z., kterým sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z.z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).

► Účinnosť od 1. 7. 2023. Ustanovenia, ktoré sa týkajú interných systémov oznamovania a sankcií, nadobúdajú účinnosť 1. 9. 2023.

Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 368/2023 Z.z. o sumách stravného.

Sumy stravného pre časové pásma sú

- 7,80 eura pre časové pásmo 5 až 12 hodín,
- 11,60 eura pre časové pásmo nad 12 hodín až 18 hodín,
- 17,40 eura pre časové pásmo nad 18 hodín.

► Účinnosť od 1. 10. 2023.

Vyhláška č. 214//2023 Z.z., MZSR, ktorou sa mení vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 321/2005 Z.z. o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach v znení neskorších predpisov

Vyhláška novo špecifikuje rozsah praxe praktickej sestry – asistenta.

► Účinnosť od 1. 7. 2023.

Zákon č. 129/2023 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 579/2004 Z.z. o záchranej zdravotnej službe a ktorým sa dopĺňa zákon č. 317/2016 Z.z. o požiadavkách a postupoch pri odbere a transplantácii ľudského orgánu, ľudského tkaniva a ľudských buniek a o zmene a doplnení niektorých zákonov (transplantačný zákon).

► Účinnosť od 1. 9. 2023.

Vyhláška č. 237//2023 Z.z., MZSR, ktorou sa dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 10/2014 Z.z., ktorou sa ustanovuje zoznam štatistických výkazov v zdravotníctve, podrobnosti o postupe, metódach, okruhu spravodajských jednotiek a lehotách hlásení v rámci štatistického zisťovania v zdravotníctve a ich charakteristiky v znení neskorších predpisov.

Predmetom je zmena zoznamu štatistických výkazov v zdravotníctve v súvislosti s polročným výkazom o obmedzovacích prostriedkoch.

► Účinnosť od 1. 7. 2023.

Zákon č. 285/2023 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve.

Novo sa zavádza ambulancia rýchlej lekárskej pomoci v stretávacom režime "RV". Zmení sídlo stanice záchranej zdravotnej služby mimo sídla ustanoveného osobitným predpisom možno len so súhlasom úradu pre dohľad a so súhlasom ministerstva zdravotníctva. Typ ambulancie záchranej zdravotnej služby podľa § 11 ods. 3 písm. a) až c) a e) možno zmeniť len so súhlasom úradu pre dohľad a so súhlasom ministerstva zdravotníctva, ktoré si na tento účel vyžiada stanovisko operačného strediska tiesňového volania záchranej zdravotnej služby.

► Účinnosť od 1. 8. 2023.

Zákon č. 310/2023 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Do zákona sa vedľa pojmu zdravotnicke zariadenia zavádzajú pojmy zariadení sociálnych služieb a zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

► Účinnosť od 1. 9. 2023.

Vyhláška č. 345/2023 Z.z. MZSR, ktorou sa dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 82/2012 Z.z. o rozsahu priameho dodávania humánnych liekov zdravotníckym zariadeniam ambulantnej zdravotnej starostlivosti držiteľmi povolenia na veľkodistribúciu humánnych liekov.

V prílohe č. 1 sa za riadok

N01BB02 Lidokaín	amp.
vkládajú dva nové riadky, ktoré znejú:	
N01BB03 Mepivakaín	amp.f
N01BB58 Artikaín	amp.

► Účinnosť od 1. 9. 2023.

Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky 28/2023 pre starostlivosť o pacientov so závažným úrazom.

Odborné usmernenie upravuje organizačné postupy ošetrovania pacienta so závažným úrazom pre zdravotníckych pracovníkov:

- Operačného strediska záchranej zdravotnej služby Slovenskej republiky (ďalej len "OS ZZS SR"),
- ambulancií záchranej zdravotnej služby (ďalej "ZZS"),
- cieľových ústavných zdravotníckych zariadení (ďalej "ÚZZ") schopných ošetrovania pacienta so závažným úrazom.

► Účinnosť od 1. 9. 2023.

Vyhláška č. 358/2023 Z.z., MZSR – používanie obmedzovacích prostriedkov podľa zákona o zdravotnej starostlivosti.

Vyhláška upravuje podrobnosti týkajúce sa procesu použitia obmedzovacích prostriedkov, kontrol pri ich použití a podrobnosti o spôsobe vedenia registra obmedzovacích prostriedkov.

► Účinnosť od 15. 9. 2023.

Vyhláška č. 369/2023 Z.z., MZSR, ktorou sa mení vyhláška MZSR č. 22/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú spádové územia a pevné body pre ambulancie pevnej ambulantnej pohotovostnej služby.

Mení sa Príloha č. 2 k vyhláške č. 22/2018 Z.z. - Pevné body a Spádové územie pevného bodu pre ambulancie pevnej pohotovostnej služby pre deti a dorast.

► Účinnosť od 1. 10. 2023.

XVII. jarní interaktivní konference SVL ČLS JEP
12.–14. května 2023 • Slovanský dům, Praha

Gynekologicko-pôrodnické oddelenie Nemocnice Vranov nad Topľou Vás pozýva na

ODBORNÝ GYNEKOLOGICKO-PÔRODNÍCKY SEMINÁR

ZEMPLÍNSKY DEŇ GYNEKOLÓGOV

28. APRÍL 2023, začiatok o 13.30 hod.
REŠTAURÁCIA KORUNA VO VRANOVE NAD TOPĽOU

KONFERENCE 2023

Společnost SYNLAB se letos zúčastnila XVII. jarní interaktivní konference SVL ČLS JEP. Také jste si nás mohli poslechnout jako partnera odborné sekce na odborné konferenci Zdravotnictví 2024 v diskuzním panelu Nemocnice – úhrady v roce 2024, kde promluvil Head of Sales SYNLAB Ing. Jaroslav Vejtruba na téma Prevence – je třeba změny. Ve Vranově nad Topľou se koncem dubna uskutečnil odborný gynekologicko-porodnický seminář s názvem Zemplínský deň gynekológov.

V tomto roce nás můžete též potkat na konferenci Digitalizace laboratoří 2024, XLIII. výroční konferenci Společnosti všeobecného lékařství ČLS JEP ve Zlíně, Konferenci IAAS o praktických aspektech jednodenní chirurgie a jako každý rok s námi pohovořit na odborné konferenci Efektivní nemocnice 2023 – Strategie zdravotních pojišťoven a nemocnic.

Těšíme se na setkání.

SYNLAB

Konference IAAS o praktických aspektech jednodenní chirurgie

Vienna House by Wyndham Diplomat Prague Hotel

Odborná konference Zdravotnictví 2024

21.–22. 9. 2023; Hotel Grandior Praha

Odborná konference DIGITALIZACE LABORATOŘÍ 2024

26.–27. 10. 2023; Grandium Hotel Prague

XLII. výroční konference
Společnosti
všeobecného
lékařství

EFEKTIVNÍ NEMOCNICE

STRATEGIE ZDRAVOTNÍCH POJIŠŤOVEN A NEMOCNIC

